

Politisk børnelitteratur En børnelitteraturhistorisk bog om et radikalt årti

Torben Weinreich: *Den socialistiske børnebog*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag, 2015, 229,95 kr., 130 sider.

At børnelitteraturen har en historie, siger sig selv. Ikke desto mindre forholder folk sig ofte ahistorisk til den, da de formoder, at børn 'jo altid er børn', og at en 'god historie for børn' altid er en 'god historie for børn'. Det er velkendt, at voksne køber de bøger til deres børn, som de læste, da de selv var børn. Denne konservatisme er et paradoks, for siden romantikken har børnelitteraturen været i en rivende udvikling, som nogle gange følger den almindelige litteraturhistoriske udvikling og andre gange ikke, da der også indgår skiftende pædagogiske og opdragende hensyn i børnelitteraturen.

Det er derfor meget velkomment, at der udkommer bøger om børnelitteraturens udvikling. Torben Weinreich har i denne lille bog valgt at sætte fokus på et næsten glemt kapitel i børnebogens udvikling: de radikale 1970'ere. Der var i dette årti et markant op-rør med (næsten) al tidligere børnelitteratur, fx eventyrromaner, historiske romaner med letfattede moralske plots og eksotisk islæt. I stedet ønskede man at gøre børnene til oplyste, kritiske og politisk bevidste mennesker – i en specifik socialistisk retning. Og hvad betyder det så?

Med Pil Dahlerups ord skal en socialistisk børnebog på en anskuelig måde forklare et givet problem (fx forurening) i en konkret historisk kontekst "ud fra hovedmodsaetningen arbejde-kapital". Men ikke nok med det, den skal også fremstille problemets løsning. Allerede i perioden selv var man opmærksom på, at denne ideologiske opskrift kunne føre til ret kedelige bøger. Nogle af forfatterne forsøgte at krydre bøgerne med fantasi og spænding, men generelt var den ideologiske dagsorden stærkere end underholdningsmæssige kriterier, ikke mindst fordi man var skeptisk over for underholdningens 'dulmende' ideologiske påvirkning. Titler som *Conni og bolighajen* (P.H. Knudsen 1974), *Sjakket* (M. Johansson 1979) *Betonbørn* (J. Jørgensen 1978), *Stine og skraldemændene* (I. Melbye, 1979), *50 år i jernet* (P. Pedersen 1978) og *Arbejdsløs!* (Weinreich 1975) taler deres tydelige sprog.

Uden på Weinreichs bog troner Karl Marx' ansigt over en skolestue, udsmykket med et banner med hammer og segl, fyldt med små glade børn og en lærer med løftet pegefinger. Den socialistiske børnebog var baseret på marxismen, men præcis hvilken form for marxisme, der var tale om, var i høj grad til debat: Der er i perioden ivrige diskussioner mellem KAP'er, SAP'er, DKP'er, KFML'er, VS'er samt noget så eksotisk som OK'er (Odense-

Kommunister). Nogle af dem er så radikale, at en badetur på en sommerdag er ideologisk suspekt, og der er en generel bestræbelse på at få udskilt de samfundskritiske bøger fra de rigtigt socialistiske bøger. Ifølge Hans Ovesen burde man kalde mange af børnebøgerne marxistiske, idet de har en revolutionær dagsorden.

Weinreich giver et detaljeret indblik i de ofte ret hidsige debatter i 1970'erne om, hvad der var *rigtig* socialistisk børnelitteratur, bl.a. som de kom til udtryk i tidsskriftet *Bixen* og ved Koldingseminaret i 1975. Han opridser den socialistiske børnebogs historiske kontekst og ideologiske fundament, og han illustrerer dens karakter gennem en præsentation af seks eksemplariske forfattere (Bent Haller, Per Holm Knudsen, Hans Ovesen, Flemming Andersen, Iben Melbye og ham selv) og receptionen på deres værker.

Der er ingen tvivl om, at Weinreich ved, hvad han taler om: Dels har han som forfatter til en lang række bøger om børnelitteratur et indgående kendskab til denne, dels indgik han selv som en aktiv part i diskussionerne i 1970'erne og skrev selv en socialistisk børnebog. *Den socialistiske børnebog* giver således et interessant indblik, der er baseret på lige dele litteraturhistorisk/litteratursociologisk overblik og anekdotisk *insider*-viden. Nogle steder kammer det dog over i det anekdotiske, især i rapporteringen fra Koldingseminaret.

Man savner, at beskrivelsen af 1970'erne bliver rammesat af senere perioders mere nuancerede syn på forholdet mellem litteratur og politik, at den danske udvikling i højere grad bliver set i lyset af international udvikling, og at der er lidt mere metarefleksion ift. udviklingen af den politiske kultur i 1970'erne. At inkorporere disse tre perspektiver ville have gjort denne bog mere interessant set i forhold til aktuelle diskussioner. Som den foreligger, er den mest af alt et testament fra en svunden tid, hvor det ideologiske var i højsædet. Det er interessant nok i sig selv, men man kan jo spørge sig, om vore dages børnelitteratur er ideologifri? Eller om ideologierne bare er blevet mere tilbagetrukne? Er diskussionerne i 1970'erne irrelevante i forhold til vore dages børnelitteratur? Weinreich har leveret en solid faktuel beskrivelse af 1970'erne, men svarene på disse spørgsmål overlades til læseren.

Anmeldt af Karen-Margrethe Simonsen